

Anmeldelser

Sven Burmester (2007)

»Fred og Fare. Islam, Østasien og Vesten set af en dansk kosmopolit«

København: Gyldendal. 255 s.

Uffe Ellemann-Jensen (2006)

»Det lysner i Øst. Vejen til et helt Europa«

København: Gyldendal. 282 s.

Mette Holm og Mogens Lykketoft (2006)

»Kina drager«

København: Gyldendal. 314 s.

Europa, USA, Kina og Islam. Fred og fare?

Giver det mening at sammenligne Europa, USA, Kina og Islam? De fire enheder er ikke af samme kategori. USA og Kina, ja. Det er suveræne stater, som er centrale internationale aktører. Men hvad er Europa? Et geografisk set nogenlunde afgrænset kontinent. Det går til Ural og afgrænses mod syd af Centralasien. Politisk set er afgrænsning problematisk. Skal man se Europa som det nuværende EU- eller medregne de stater, som overvejes optaget i den europæiske Union? Hvor går grænsen? Men her stopper diskussionen ikke: for hvad er EU? Det er en mærkelig størrelse, måske en UPO, *an Unidentified Political Object*, som Jacques Delors yndede at påpege. Det er en sammenslutning af suveræne stater, som på en række felter har »poolet« deres suverænitet i unionen. Det gør ikke EU til en suveræn enhed eller en federation. Og hvad med Islam? Er Islam en aktør? Det er en religion, som består af tilhængere i hele verden; det er globalt set den andenstørste religion med 1 milliard tilhængere mod kristendommens 1,2 milliarder. Men Islam er i kraftig vækst. Der er stater, som kalder sig Islamiske republikker. Markante islamiske lande – lande med overvægt af muslimer – findes i Europa, Afrika og Asien. Verdens fjerdestørste land målt i indbyggere, Indonesien, er en muslimsk stat. Hvor er den primære identitet? Hos religionen eller staten? Hvis den er hos religionen så kan Islam vel godt fremtræde som en samlet international kraft.

Står vi overfor den store konflikt mellem den kristne verden og den islamiske?

Mange forskere og politikere har råbt vagt i gevær over for et ekspanderende islam. Den libyske leder Gaddafi har for nylig udtalt sig om Europa og fremhævet, at europæerne lige så godt kan vænne sig til det: Europa bliver et muslimsk kontinent. Hvordan skal det tolkes? Efter den kolde krig forsvandt konflikten mellem de to supermagter, USSR og USA. Det var en symmetrisk konflikt, markeret i en bipolar verden. Nu var der åbnet for en ny konflikt; ikke mellem to blokke, øst og vest, men mellem civilisationer. Samuel Huntington var på pletten til at indskrive sig i de centrale diskursers hellige skrift: han blev bedt om at skrive en artikel til *Foreign Affairs*, som kunne sætte oplaget betydeligt op. Det lykkedes. Det blev til »Clash of Civilisations«. Senere udvidet til en bog. Pludselig var der etableret otte nye poler: ikke lande, men netop civilisationer: den vestlige kristendom, den ortodokse, Islam, Hinduismen, den kinesiske, den japanske, den afrikanske og den latinamerikanske civilisation. Civilisationskonceptet var elegant og enkelt. Og det slog an. Men den nærmere identifikation af civilisationer gav problemer. Der skal megen god vilje til at tale om en afrikansk, latinamerikansk og japansk afgrænset civilisation. Huntington kunne med et vist held forklare nogle af konflikterne på Balkan med modsætningerne mellem den vestlige kristendom og den ortodokse. Senere blev den generelle diskurs mere forenklet: nu ville nogen hævde, at det var den vestlige civilisation mod den islamiske: bastant demonstreret i terrorangrebet mod USA 11. september 2001: her var det hele den vestlige globalisering, der skulle rammes: den økonomiske verdensmagt i World Trade Center, den militære verdensmagt i Pentagon og den politiske i Det hvide Hus eller Capitol.

Hvor vil jeg nu hen med disse konstateringer? Det er et forsøg på at etablere et udgangspunkt for tre danske bøger, som netop beskæftiger sig med de omtalte enheder, Europa, USA, Kina og Islam. Det er ikke vi-

denskabelige bøger. Det bliver kraftigt understreget. Det er ikke systematiske, analytiske, teoribaserede fremstillinger. Tværtimod: det er journalistisk på et højt plan. Det er politikere og højtinformerede debattører, som på et personligt plan, krydret med stærkt personlige oplevelser giver deres analyse af dele af verden, som vil have afgørende betydning for det 21. århundrede. Forfatterne er Sven Burmester, Uffe Ellemann-Jensen og Mogens Lykketoft, som skriver sammen med Mette Holm. De er alle tre læseværdige bøger, velskrevne, letlæste; det er bøger med holdninger, men de er velafvejede. Der er ikke tale om kampskrifter eller debatbøger.

Burmesters bog »Fred og Fare. Islam, Østasien og Vesten set af en dansk kosmopolit« har snerten af kampskrift. Han tager Islam under kærlig behandling: uden en reformation i sekulær, moderne retning kan islam blive en fare for sig selv og andre, siger han. Uden reform er islam ikke en levedygtig civilisation. Han har taget Huntington-teserne til sig og taler direkte om Vesten, Østasien og Islam som civilisationer. Civilisation er for Burmester den højeste enhed man vil tilslutte sig, inden man blot siger, at man tilhører menneskeheden. Og Burmester har gjort det til sin livsopgave personligt at erfare og leve i de tre forskellige civilisationer, han skriver om. Han har haft store stillinger i verdensbanken og har været chef for FNs befolkningsfond i Kina og Nordkorea. Vi har at gøre med en kosmopolit, men netop også en dansk sådan. Nu deler han sit år op i fire dele: året begynder med at bo i Kina, så Egypten, så Danmark. Derefter igen Kina og endelig USA. Han læser og taler arabisk og kinesisk. Han har det bedste grundlag for at forstå – som han kalder dem, verdens tre afgørende samfundssystemer: det islamiske, præget af stærk gudstro, det østasiatiske, inspireret af Confucius og den vestlige, skabt på kristen basis, men med stigende sekularisering. Det er kort sagt: halvmånen, dragen og korset. Med sin bog vil han provokere, oplyse og diskutere. Han vil ikke følge socialvidenskabernes forskning på at være objektiv og neutral. Som han skriver: »Jeg foretrækker helt klart den vestlige verden«.

Det er hans tese, at det kun er Vesten, der bekymrer sig om den globale tilstand. Asien tænker kun på materiel vækst, Islam lider materielt og søger at overbevise om det åndeliges overvægt- eller søger – i dyb frustration – at ødelægge den moderne samfundsorden ved terrorisme. Burmester ser – uanset en sund kritisk holdning – generelt positivt på USA. USA er

stærkere militært, politisk, økonomisk og kulturelt end nogensinde. Modsætningerne mellem nordstaterne og sydstaterne er væk; en lignende nord-syd udlikning vil sandsynligvis også finde sted i Europa. Han hævder: »Til syvende og sidst er det jo ikke os i Vesten, der har de virkelig problemer. De findes i Islam og i Østasien.« Men, Østasien prøver at løse dem, det gør Islam ikke. Konklusionen er, at Vesten dominerer, Islam er i forfald og Østasien er på vej. Hvor er der hjælp at hente? Det er i Burmesters optik – generelt globaliserings, der, trods store ulemper på kort sigt, som er midlet.

Helt opgivende er Burmester ikke over for Islam. Der er lyspunkter: Islam hjalp i sin tid med at rive Europa ud af den mørke middelalder. I dag kan Islam hjælpe med at mindske den globale griskhed. Islam og kristendommen skulle også med lidt held kunne blive enige ad åre. Men så må Islam kaste fundamentalismen fra sig. Kvindeundertrykkelsen er det værste. Inderst inde mærkes Burmesters ukuelige optimisme. Der er et håb om, at fremtiden ikke bliver en kamp mellem de tre civilisationer, men en glidende udvikling. Men, både fred og fare er i sigte.

Hvordan ser de to andre bøger på Burmester-teserne? Uffe Ellemann-Jensen koncentrerer sig primært om at »det lysner i Øst«. Bogen er ikke så polemisk som Burmesters. Men begge bøger har lange afsnit med faktuel viden: hos Burmester drejer det sig om de tre civilisationers historie og hos Ellemann bliver fremstillingen visse steder næsten håndbogsagtig, fordi en væsentlig del af bogen gennemgår hver enkelt af de nye øst og sydøsteuropæiske EU-medlemmer og tilmed alle de mere eller mindre mulige kommende medlemmer. Faktisk er bogen en udvidet og opdateret udgave af hans bog, »Østen for Solen« fra 2002. Enkelte steder er der reminiscenser fra den tidligere udgave, fx s. 152, hvor det fastslås, at Slovenien »i dag står som en oplagt kandidat til hurtigt EU-medlemskab«. Det fremgår selvfølgelig også, at 90 % af befolkningen i 2003 sagde ja til optagelse og at Slovenien indførte Euroen i 2007.

Bogen krydres af den tidligere udenrigsministers interessante oplevelser og iagttagelser fra utallige rejser og møder i de pågældende lande. Men bogen er primært en sober historisk og politisk-økonomisk gennemgang af det fantastiske skifte i Europa med afslutningen af den kolde krig og tiden derefter. Af gode grunde kommer Ellemann ikke ind på de større

globale spørgsmål. Det er udelukkende en bog om EU og Europa. Der er heller ikke meget om Islam. Men om Tyrkiet hedder det, »Jeg er ikke i tvivl. Hvis Tyrkiet kan opfylde betingelserne, bør Tyrkiet blive medlem af EU. De samlede fordele herved vil langt opveje ulemperne« (s. 179). Om Rusland hedder det, at det ikke må ydmyges. USA omtales kort i forbindelse med Marshall-hjælpen og at det var USA, der krævede, at NATO skulle gribe ind over for serberne. Men der er intet om, at EU skal udvikle sig i retning af en enhed, uafhængig af USA. Ellemann er forsigtig optimistisk: om 10-15 år vil EU stadigvæk holde tænkepause for at finde ud af hvordan problemerne med »den store fine fælles forfatningstraktat« skal se ud. Men – »vejen til et helt Europa er stadig farbar« (s. 270).

En anden tidligere dansk udenrigsminister, Mogens Lykketoft har begået bogen: »Kina drager«. Den er skrevet sammen med Kinakenderen og udenrigskorrespondenten Mette Holm. Den er i lighed med Ellemanns bog rigt illustreret, har både håndbogskarakter med en række faktuelle oplysninger og faktaboxe og karakter af personlige oplevelser og iagttagelser. Det er en solid, spændende, velskrevet bog som indeholder væsentlige og interessante analyser. Burmester gør i sin – ifølge sagens natur meget kortere gennemgang af Kina meget ud af den filosofiske, religiøse, civilisatoriske, kulturelle og sociale baggrund. Han fremhæver problemerne med forureningen, spytteriet, stinkende toiletter og vanskelighederne med det svære kinesiske sprog – og positivt: maden, lave priser, og de uhøflige, men venlige, smilende og ivrige kinesere. De har fremtiden for sig, siger han. »Muren står åben. Dragen er vågnet«. Holm og Lykketofts bog går også dybt i de historiske og kulturelle lag. Begge bøger kan med stort udbytte læses, før man drager til Kina. Ikke mindst Holms og Lykketofts. For, som bogen hedder, »Kina drager«. Fordi dragen er vågnet. Kinas 1.3 milliard mennesker er på vej. Og udviklingen sker hurtigere end man har set det andre steder. Kina har rejst sig efter Mao og kulturrevolutionen. Som forfatterne påpeger: »Aldrig nogensinde er fattigdommen skudt ned i tilsvarende tempo og en primitiv, rå kapitalisme skudt op.«

Bogen kommer virkelig rundt om de kinesiske realiteter: Sociologisk, magtpolitisk, moralsk, demokratisk, mediemæssigt, økonomisk, erhvervmæssigt, mindretalsmæssigt og udenrigspolitisk. Den er bygget på omfattende og dybtgående dokumentation,

som også inkluderer interviews med kinesiske ledere i perioden 1978 til 2006. Konklusionerne i denne bog, som indgående behandler den kinesiske fortids vand vid ikke mindst under formand Mao og som tager det kinesiske regimes undertrykkelse, de meget omfattende miljøkatastrofer og de vældige sociale spændinger og uligheder under kritisk behandling er, at man »vil opleve et meget rigere og meget mere harmonisk Kina i det 21. århundrede«. Faren er i mindre grad et økonomisk stærkt Kina, som udfordrer verden. For i realiteten er det kinesiske projekt – i modsætning til, hvad det var under Mao, som forventede den altødelæggende verdenskrig mellem øst og vest – hvor Kina ville stå tilbage som sejrherre – et fredsprojekt som betjener sig af globalisering og som anvender en art socialistisk markedsøkonomi. En fiasko for den store nødvendige transformation af Kina i retning af én eller anden form for tilpasset demokrati – bogen peger på Singapores etpartisystem som en mulighed – kan betyde splittelse og borgerkrig i Kina. Det vil for alvor få uoverskuelige konsekvenser for stabiliteten i hele verden.

Vi har her tre bøger, der behandler fire forskelligartede enheder, som alle er præget af en fælles tendens: globaliseringen. Globaliseringen gennemsyrrer det internationale system, det økonomiske system, den teknologiske, den societale, den regulative og den militære udvikling. Globaliseringen genererer både løfter og trusler, fred og fare. Kina og USA står som de kommende konkurrenter, men meget peger på freden frem for faren. Islam skildres som noget, der kan generere fare. Men de muslimske lande er lige så forskelligartede som kristne lande; de fører hver deres politik. Det gælder markant også de arabiske lande, som Burmester primært tager udgangspunkt i. Så faren ligger måske ikke så meget i den islamiske tradition. Størstedelen af den ene milliard muslimer har samme ønsker som resten af verden: fremgang, velfærd, personlige muligheder. Faren er fundamentalistisk funderet terrorisme. Ellemann-Jensens bog er karakteristisk for Europa: den skildrer det indadvendte – vi ser på os selv og håber på at det interne fredsprojekt holder. Men i EU's tilgang og projekt ligger også en global model for fred. Er det kun USA der interesserer sig faktisk og spektakulært for faren?

Af Bertel Heurlin
Institut for Statskundskab
Københavns Universitet

**Niels Egelund & Torben Tranæs (Red.)
med bidrag af Peter Jensen, Torben Pilegaard
Jensen, Niels-Kenneth Nielsen, Helle Kløft
Schademan og Nina Smith:**

PISA Etnisk 2005. Kompetencer hos danske og etniske elever i 9. klasser i Danmark 2005

Rockwool Fondens Forskningsenhed
Syddansk Universitetsforlag. 143 sider. 179,00 kr.

Peter Allerup:

PISA 2000's læseskala. Vurdering af psykometriske egenskaber for elever med dansk og ikke-dansk sproglig baggrund

Rockwool Fondens Forskningsenhed
Syddansk Universitetsforlag. 31 sider. 49,00 kr.

For nogle år siden så vi den første PISA undersøgelse om danske børns placering i forhold til børn i andre lande, hvad angår læsefærdigheder – eller med PISA's ord: »*hvor godt unge mennesker er forberedt til at møde udfordringerne i dagens informationssamfund. PISA er karakteristisk ved, at det ikke vurderer kompetencerne ud fra specifikke læseplaners indhold, men i stedet ser på, hvor godt de unge kan bruge deres kunnen i forhold til udfordringer i det virkelige liv.*« (PISA Etnisk 2005, p. 14).

Bogstaverne i PISA står for Programme for International Student Assessment, og det er et internationalt samarbejde blandt regeringer i OECD medlemslande.

De danske resultater ophidsede såvel befolkning som politikere, fordi de bl.a. viste, at danske børns placering var relativt lav, når vi sammenlignede os med de andre lande, der indgår i PISA undersøgelse. Herefter startede forklaringsforsøgene: hvordan kan det være, at vi (danskerne) scorede så lavt? og sådanne diskussioner baner ofte vejen for mere metodisk-kritiske spørgsmål: var undersøgelsen nu også 'redelig'? var det de rigtige spørgsmål, der indgik i testene? var det de rigtige, der var blevet spurgt? passer de stillede spørgsmål med de danske normer og værdier i folkeskolen? var det de rigtige analysemodeller, der var anvendt? hvordan så de ud? osv. osv. Nogle debattører mente, at kun danske børn burde indgå i undersøgelsen og antydede dermed, at børn, der ikke var danske, trak resultatet ned.

De to ovennævnte PISA undersøgelser tager hul på diskussionen gennem sammenligninger mellem danske børn og ikke danske børn. I anmelderbrevet

står følgende: »*Kære anmelder: Halvdelen af alle indvandrerbørn gennemfører ikke en uddannelse ud over grundskoleniveau. 60% af de indvandrerbørn, der påbegynder en erhvervsuddannelse, færdiggør den aldrig.*

På baggrund af disse dystre kendsgerninger besluttede Rockwool Fonden at gennemføre en særskilt runde af PISA-undersøgelsen, hvor skoler med en høj forekomst af elever med anden etnisk baggrund indgår. I tre tidligere PISA-undersøgelser, der blev foretaget i 2000, 2003 og 2006, var andelen af elever med anden etnisk herkomst end dansk mindre end 5%, hvilket umuliggjorde sikre resultater for denne elevgruppes vedkommende, hvilket nærværende undersøgelse råder bod på.

Knap 4.000 9. klasse-elever på 112 danske skoler (hvilket svarer til hver fjerde ikke-vestlige elev i 9. klasse i hele landet) har medvirket i PISA Etnisk. Gennem oversampling af skoler med mange etniske elever øges mulighederne for at få pålidelige resultater, ligesom undersøgelsen er blevet suppleret med ekstra information vedrørende forældrenes tilknytning til uddannelsessystemet og arbejdsmarkedet.

Undersøgelsen konkluderer, at indvandrerbørn helt generelt opnår mærkbart lavere score end danske børn i både læsning, matematik og naturfag. Men også at en moderat – i modsætning til en meget høj – koncentration af ikke-vestlige elever i klassen ikke ser ud til at hæmme indlæringen for danske børn.

PISA Etnisk er udarbejdet af Rockwool Fondens Forskningsenhed i samarbejde med det danske PISA Konsortium og Handelshøjskolen ved universitetet i Århus.

I tilknytning til PISA Etnisk 2005 udgives samtidig Peter Allerups PISA 2000's læseskala. Bogen undersøger, om de etniske elever allerede i udgangspunktet er dårligere stillet på grund af forskellige oplevelser af sværhedsgraden af opgaverne.«

De to undersøgelser med det bredt sammensatte forfatterpanel (repræsenterende forskellige institutioner) gennemgår grundigt den anvendte metode i det internationale forum ligesom testsituationen, testens indhold og varighed beskrives. Der er også grundige redegørelser for, hvordan man er gået til værks, har sikret datas repræsentativitet mv. Om formålet og

målgruppen for undersøgelsen skriver Niels Egelund: »PISA er designet til at forsyne uddannelsespolitikere, uddannelsesadministratorer og –praktikere med en omfattende vurdering af læringsresultater målt ved slutningen af den undervisningspligtige periode. Vurderingen sker i sammenlignelige tal, som kan være vejledende for politiske beslutninger og ressourceallokeringer, og PISA kan give indsigt i den blanding af faktorer, der opererer ensartet eller forskelligt hen over lande og regioner« (PISA Etnisk: 35).

Man kan vurdere omfattende forskningsrapporter – som disse – på mange dimensioner og ud fra mange perspektiver; jeg har valgt at kommentere sider af det forskningsmæssige (problem og teori) og det kommunikative (hvem kommunikerer til og hvordan?).

Hvad undersøges?

I publikationen PISA Etnisk 2005 er det primære forskningsspørgsmål: *Har indvandrerbørnene de nødvendige kvalifikationer for at kunne klare sig i det danske uddannelsessystem* (op. cit. p. 14)?

I PISA 2000's læseskala er det primære spørgsmål om PISA 2000's læseopgaver måler på samme måde over for elever med dansk sproglig baggrund og over for elever med ikke-dansk sproglig baggrund (herefter kaldet etniske). Altså om der findes skalebetingede forskelle mellem disse to elevgrupper (op. cit. p. 7).

Hvad kommunikerer? Hvad er budskabet?

Det korte svar er, at der er forskel på de andre og os i relation til læsefærdigheder mv.. Se på anmelderbrevet, som må antages at resumere de væsentligste resultater efter forfatterens mening. Det forvirrende er, at der anvendes forskellige begreber til at beskrive de børn, der ikke er danske: 'ikke-vestlige elever', 'elever med anden etnisk baggrund/herkomst', 'indvandrerbørn' og 'elever med ikke-dansk sproglig baggrund (herefter kaldet etniske)'.

I analyserne er 'danske børn' og 'de andre' (defineret på forskellig måde) de uafhængige variable. I kapitel 3 sammenlignes tre grupper: (1) de unge i PISA Etnisk med anden etnisk baggrund end dansk, defineret som unge, der det meste af tiden ikke taler dansk med deres forældre, (2) de danske unge i PISA Etnisk, defineret som unge, der det meste af tiden taler dansk med deres forældre og (3) danske unge i PISA 2000

(PISA Etnisk 2005: 68). Tabellerne er bygget op omkring sammenligninger mellem disse grupper. Det er naturligt, at gøre det på den måde, når formålet med undersøgelsen er at foretage sammenligninger på forskellige afhængige variable (her læsefærdigheder målt i læsescores). Vi ser i sammenligningerne, at der er forskelle i præstationer. I anmelderbrevet og bag på PISA Etnisk 2005 repeteres det korte budskab: »Undersøgelsen konkluderer, at indvandrerbørn helt generelt opnår mærkbart lavere score end danske børn i både læsning, matematik og naturfag.« Forklæringsmodellen at etnicitet 'forklarer' (eller forårsager) præstationer er nærliggende.

Det er problematisk, at kun en del af resultaterne kommunikerer så tydeligt. Analyserne peger på andre uafhængige variable til forklaring af forskelle i den afhængige; tabelmaterialet viser, at køn, sociale forhold, kulturelle forhold, forældrenes uddannelsesmæssige situation samt lærernes forventninger til eleverne har afgørende betydning for scoringerne på PISA-testene.

I PISA 2000's læseskala hedder det eksempelvis, at »Eleverne har således forskellige vilkår for at besvare opgaverne korrekt. Ved nogle opgaver ... har danske elever en fordel på op til 90-100 PISA-point for at svare opgaven korrekt i sammenligning med etniske elever. Der findes opgaver, som modsat favoriserer de etniske elever, men målt med PISA's pointskala er fordelene mindre end for de danske elever.«

Sagt i al stilfærdighed finder jeg det problematisk, at disse forhold ikke er undersøgt, belyst eller understreget mere end tilfældet er – specielt når vi fra mange undersøgelser på det pædagogiske og uddannelsesmæssige felt ved, at disse forhold har sammenhæng med adfærd – herunder indlæring (et begavet indlæg i debatten er Lars Olsen, 2007: *Den nye ulighed*, Gyldendal). Målgruppens behov for at få viden, indsigt, forståelse og dermed redskaber til at tage beslutninger med henblik på at forbedre indlærings-situationen kunne derved øges.

Hvordan kommunikerer budskabet?

Det korte svar er: med besvær! Bøgerne er svære at læse, og jeg tror ikke, at det vil lykkes at få den nævnte målgruppe i tale. Mange vil utvivlsomt læse bøgerne, men mit bud er, at det vil være svært med forståelsen for ikke at sige anvendeligheden af under-

søgelsens resultater; emnet er vanskelig tilgængeligt, og de mange tabeller og figurer gør det ikke nemmere. På de i alt 143 sider, som hovedpublikationen er på, er der 62 tabeller og figurer. I den lille publikation på 31 sider er der 9 tabeller og figurer samt 3 bilag med supplerende figurer og tabeller.

Forskningsmæssige perspektiver af PISA Etnisk

Det er vigtigt i alle undersøgelser at se på, hvilke spørgsmål der stilles, fordi det fortæller noget om tankegangen bag undersøgelsen. Hvad er konsekvensen af de spørgsmål, der er stillet? man kan (jo) ikke sige noget om forhold, der ikke er inddraget i undersøgelsen! Kunne man med fordel have stillet andre spørgsmål?

Spørgsmålene i feltet er politiske, og yderpunkterne i debatten kan skitseres på følgende måde: Skal man sige at de etniske minoritetsbørn skal gøre sig mere umage – eller skal man sige, at man skal være inkluderende i sin uddannelses- og arbejdsmarkedspolitik?

PISA Etnisk tager ikke stilling – primært fordi forskningsspørgsmålene ikke stilles (og dermed heller ikke undersøges) som politiske spørgsmål. Men undersøgelsen tager gennem sit design og metode stilling til at etnicitet gør en forskel. Det er ærgerligt, at

denne hypotese ikke udfordres, specielt fordi der er resultater, der antyder andre (mere betydningsfulde?) forhold. Det er også ærgerligt, fordi man hermed har fravalgt det fremadrettede og konstruktive perspektiv.

Problemet i rapporten er således ikke kun, hvad og hvordan man er gået til værks. Problemet er i høj grad det teoretiske og empiriske fundament, som undersøgelsen bygger på; dvs. hvad man ønsker at sige noget om (og hvad man derved vælger fra).

Det er hensigtsmæssigt at skelne mellem beskrivelser af virkeligheden og værdidomme – vi kan fx være enige om, at uddannelse er en god ting, men vi kan være uenige om, hvad der får elever til at score højere på PISA-undersøgelserne – eller hvad man skal gøre for at få eleverne til at score højere på PISA-undersøgelserne. Der antydes ikke mange svar på disse spørgsmål selvom målgruppen er defineret som politikere, administratorer og praktikere på det uddannelsesmæssige område.

Merete Watt Boolsen
mag.scient.soc. et lic.
Lektor i sociologi og metode
Institut for statskundskab, KU